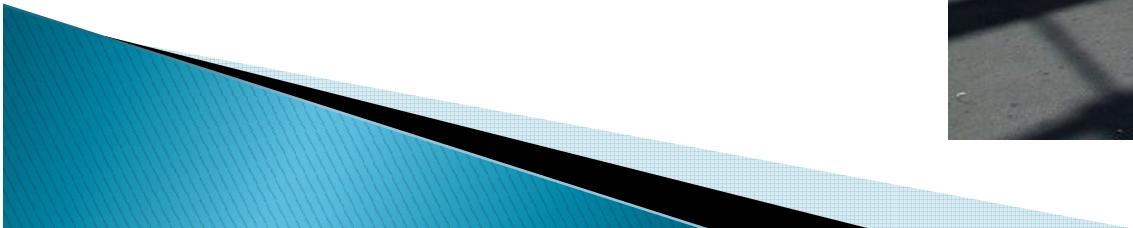

درس، روستا ۲ مدرس: خانم، رفیعی

• شهر (وستا)

➤ شهر

در فارسی از ریشه شار و شارستان.

در عربی معادل مدینه.

➤ مفاهیم شهر

- ✓ مفهوم شهر از دیدگاه تاریخی
- ✓ مفهوم شهر از دیدگاه اجتماعی
- ✓ مفهوم شهر از دیدگاه اقتصادی
- ✓ مفهوم شهر از دیدگاه آماری
- ✓ مفهوم شهر از نظر نوع معیشت
- ✓ مفهوم شهر از دیدگاه منظر خارجی یا سیما
- ✓ مفهوم شهر از دیدگاه جغرافیا
- ✓ مفهوم شهر از دیدگاه سیاسی و اداری

مفهوم شهر از دیدگاه تاریخی

شهر در قدیم، وظایفی و خدماتی را انجام می داده و عملکرد آن، حقوق، مزایا و برتری هایی را برای آن ایجاد می نموده است. مثل داشتن بازار و مسجد جامع.

مفهوم شهر از دیدگاه اجتماعی

سکونتگاه دائمی، انبوه و نسبتاً بزرگی برای افرادی که از نظر اجتماعی ناهمگون هستند (خانواده، طبقات اجتماعی، گروه های نژادی، انجمنها، سبک زندگی، شیوه تفکر، بروز احساسات و عواطف، استقلال فردی در برابر سنن) (پیتر دیکنز)

مفهوم شهر از دیدگاه اقتصادی

زیستگاه کسانی که از راهی متفاوت با روستائیان یعنی خدمات و صنعت (بازرگانی) امرار معاش می کنند. ساکنین خاسته های اقتصادی خود را در بازاری که محصولاتش را روستائیان فراهم می کنند تهیه میکنند. (ماکس وبر)

مفهوم شهر از دیدگاه آماری

شهر: در فرانسه هر مرکز جمعیتی که ۲۰۰۰ نفر بیشتر باشد، در آمریکا و بلژیک ۲۵۰۰ نفر، ایران از سال ۳۵، ۵۰۰۰ نفر، در سال ۶۵، جاهایی که شهرداری دارد و اخیراً، ۱۰،۰۰۰ نفر.

مفهوم شهر از نظر نوع معیشت

شهر: جایی که اساس و مبنای معیشت بیشتر داد و ستد و معاملات بازرگانی است.

مفهوم شهر از دیدگاه منظر خارجی یا سیما
عواملی چون جمعیت، جنبه تاریخی، منشاء زراعی یا صنعتی و ... چهره متفاوتی را برای شهر نسبت به
روستا ایجاد می کند.

➤ روستا

در فارسی معادل آبادی، ده و قریه
در پهلوی: روستاک، رستاق

تفاوت روستا با ده:

ده: یک واحد معیشتی که در یک فضای جغرافیایی مستقر شده.
روستا: شامل ده به همراه باغ ها و پوشش طبیعی اطراف آن .

تعریف روستا

انسان پیش از آموختن کشاورزی و کشف فنون و ابزارهای مختلف، برای تأمین نیازهای زندگی خود به کوچ و چندجانشینی می پرداخت. انسان‌ها برای تأمین غذای موردنیاز خود و یافتن مکانی مناسب برای سکونت، به مکان‌های مناسب دارای منابع طبیعی (مرتع، آب، حیوانات) مهاجرت می نمودند. از زمانی که انسان کشاورزی را آموخت و توانست ابزارهای مورد نیاز زندگی خود را بسازد به یکجانشینی روی آورد و روستاها متولد شدند. روستاها، اولین مراکز اجتماعی زندگی نوین انسان محسوب می شوند.

در ایران ده از قدیمی ترین زمان یک واحد اجتماعی و تشکیلاتی و جایی بوده است که در آن گروههایی از مردم روستایی برای همکاری در زمینه های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی گرد هم تجمع یافته اند. ده اساس زندگی اجتماعی ایران را تشکیل می دهد و اهمیت آن به اعتبار اینکه یک واحد تشکیلاتی در زندگی روستایی است، در سراسر قرون وسطی و از آن پس تا به امروز برقرار بوده است.

تعریف ده در عرف

در عرف ده عبارت از محدوده ای از فضای جغرافیایی است که واحد اجتماعی کوچکی مرکب از تعدادی خانواده که نسبت به هم دارای نوعی احساس دلبستگی، عواطف و علائق مشترک هستند و در آن تجمع می یابند و بیشتر فعالیت هایی که برای تأمین نیازمندی های زندگی خود انجام می دهند، از طریق استفاده و بهره گیری از زمین و در درون محیط مسکونی شان صورت می گیرد، این واحد اجتماعی که اکثریت افراد آن به کار کشاورزی اشتغال دارند، در عرف محل ده نامیده می شود.

➤ ویژگی های روستا

✓ حفظ مناظر و چشم اندازهای طبیعی، مورفولوژی زراعی، چشم انداز فرهنگی روستایی

✓ کوچک بودن اندازه سکونتگاه به نسبت شهر

✓ چند عملکردی بودن فضاهای مسکونی

✓ کم تراکمی جمعیت

✓ یکدستی و تجانس نگرشها و رفتارهای اجتماعی و کم تفاوتی در اعتقادات و رفتارها

✓ اختلاف طبقاتی کم و یکسان بودن ساختار اجتماعی

✓ کم تحرکی فضایی و اجتماعی

✓ ارتباطات اجتماعی و همیاری بیشتر

✓ سهم زیاد بخش کشاورزی و سهم کم بخش خدمات

تعاریف اماری در خصوص شرایط تبدیل روستا به شهر :

بیش از ۳۵۰۰ نفر: شهر

روستاهای مرکز بخش با هر جمعیتی

موارد ذکر شده در اصلاحیه قانون تعاریف و تقسیمات کشوری :

۱- تبصره ۵ از ماده ۴ قانون تعاریف : روستاهای مرکز بخش با هر جمعیتی و روستاهای واجد شرایط چنانچه دارای ۳۵۰۰ نفر جمعیت باشند، شهر شناخته می شوند.

۲- بند الحاقی به ماده ۶ قانون تعاریف : کلیه روستاهایی که در حریم شهرها قرار دارند با تشخیص و درخواست فرمانداران آن شهرستان به شهر مربوطه الحاق می گردند.

➤ دو مشخصه روستا

➤ ۱- جمعیت زیر ۳۵۰۰ نفر

➤ ۲- معیشت بر اساس کشاورزی

➤ روستا در تقسیمات کشوری

➤ ۱- کشور

➤ ۲- منطقه

➤ ۳- استان ← استاندار

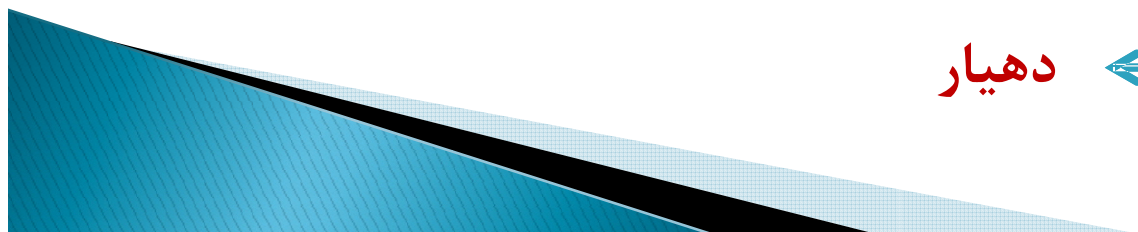
➤ ۴- شهرستان ← فرماندار

➤ ۵- بخش ← بخشدار

➤ ۶- دهستان ← بخشدار

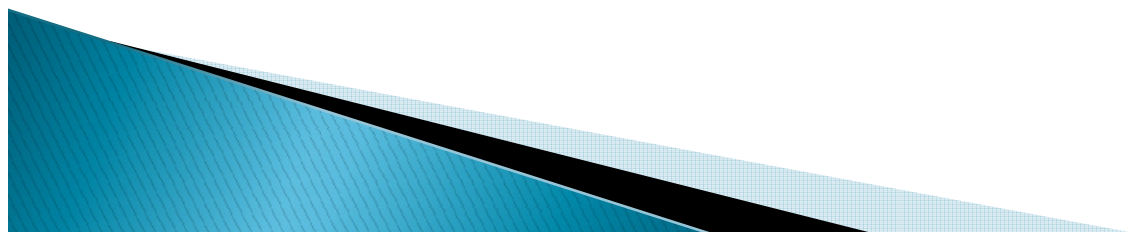
➤ ۷- شهر ← شهردار

➤ ۸- روستا ← دهیار

نام شهرستان	نام مرکز شهرستان	نام بخش	نام مرکز بخش	نام دهستان	نام مرکز دهستان	نام شهر
شیراز	شیراز	مرکزی	شیراز	بیدزرد	بیدزرد سفلی	داریان
				داریان	داریان	شیراز
				دراگ	صادقیه	شهر جدید صدرا
				سیاخ دارنگون	کدنج	
				قره باغ	سلطان آباد	
				کفترک	نصرآباد	
	ارژن	خانه زنیان	ارژن	دشت ارژن	چهل چشمه	خانه زنیان
				قره چمن	خانه زنیان	
				کوهمره سرخی	ریچی	
	زرقان	زرقان	زرقان	بند امیر	بند امیر	زرقان
				رحمت آباد	رحمت آباد	لهوئی
				زرقان	لهوئی	
	کربال	خرامه	خرامه	خیرآباد	خیرآباد توللی	خرامه
				دهقانان	دهقانان	
				سفلی	سفلی	
				کربال	کفدهک	
	کوار	کوار	کوار	طسوج	طسوج	کوار
				فرمشکان	ده شیب	
				ک	ک	

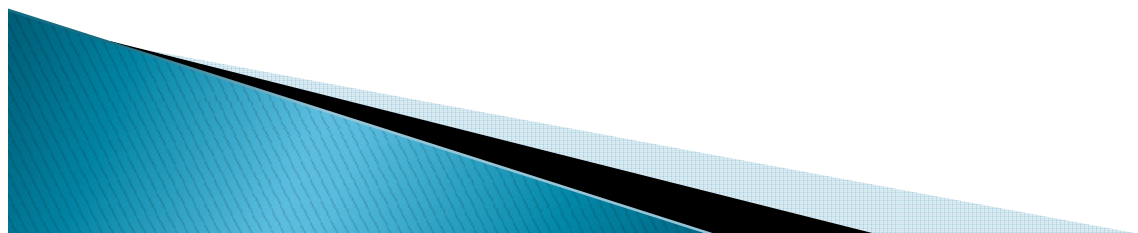
- ▶ ایران
- ▶ استان فارس
- ▶ شهرستان شیراز
- ▶ بخش: مرکزی
- ▶ دهستان دراک
- ▶ روستای قلات

✓ طرح هادی روستا

امروزه طرح هادی روستایی مهم ترین ابزار مدیریت توسعه روستایی در ایران است این طرح ها عمدتاً جنبه های کالبدی روستا را مورد توجه قرار می دهند و بخش عمده قابل اجرا یا اجرا شده طرح های هادی روستاهای کشور نیز جنبه کالبدی دارند.

طرح هادی روستایی برگرفته از الگوی طرح هادی و جامع شهری است که دارای سابقه طولانی در ایران هستند .

▶ طرح هادی روستا عبارت است، از طرح تجدید میات روستا به لحاظ ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فیزیکی.

▶ مهمترین مشکلات بافت های روستایی و نیز الزاماتی که اصلاح و بهسازی آنها را ایجاب می کند، به شرح زیر است:

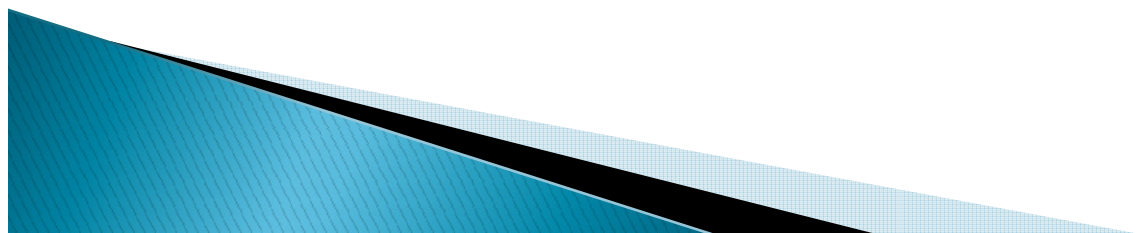
- ▶ نبود سیستم مناسب دفع فاضلاب و آب های سطحی در روستاها که به لحاظ بهداشتی و آمد و شد مشکلاتی را برای روستائیان به وجود می آورد
- ▶ لزوم گسترش شبکه های زیر بنایی و خدمات رفاهی در روستاها، از دیگر مواردی است، که اصلاح و ساماندهی بافت های روستایی را ایجاب می کند
- ▶ رواج وسایل نقلیه موتوری در روستاها طی دهه های اخیر
- ▶ لزوم حفظ کاربری اراضی کشاورزی به منظور تداوم تولید
- ▶ ضرورت کاهش خسارت های ناشی از بلایای طبیعی
- ▶ الزامات بهسازی و مقاوم سازی ابنیه و مساکن روستایی نیز ضرورت اصلاح و ساماندهی بافت های روستایی را ایجاب می کند.

- ▶ بر اساس بند (ف) ماده ۱۹۴ قانون برنامه پنجم توسعه کشور در خصوص نحوه بررسی و **تصویب طرح های هادی روستایی** در تاریخ ۳۰/۲/۱۳۹۱ منشور طرح های هادی روستایی به شرح زیر تصویب و ابلاغ گردید:
- ▶ ۱- **وفاداری به حفظ محیط زیست** و صیانت از اراضی زراعی، باغ ها و سبزیزنگی روستاها
- ▶ ۲- **توزیع عادلانه امکانات**، منابع و فرصت ها در روستاها
- ▶ ۳- بهره گیری از **مشارکت روستاییان** و ترویج روحیه مسئولیت پذیری در فرآیند تهیه و اجرای طرح ها
- ▶ ۴- توجه به **نقش و عملکرد روستا** بر سطوح تقسیمات کاربردی
- ▶ ۵- احترام به **ساختار قومی - فرهنگی روستاها** و زمینه سازی تقویت همبستگی اجتماعی در تهیه و اجرای طرح ها
- ▶ ۶- **وفاداری به ارزش های بافت ارگانیک** و مولفه های معماری بومی در توسعه و بهسازی روستا و توجه به هماهنگی بافت و مسکن
- ▶ ۷- توجه به محوریت مسجد و **معماری اسلامی ایرانی** در تهیه و اجرای طرح های روستایی
- ▶ ۸- توجه به **نیازهای سکونتی روستاییان** در فرآیند تعیین کاربری ها
- ▶ ۹- توجه به **فصلت کار و تولید** و استفاده از ظرفیت ها و مزیت های مکانی و محلی روستا در زمینه های مختلف اقتصادی (کشاورزی، گردشگری، خدماتی و ...)
- ▶ ۱۰- رعایت **اصول ایمنی** و پدافند غیرعامل و افزایش ضریب پیشگیری و کاهش آثار بلایای طبیعی

- ▶ ۱۱- اجتناب از **نگرش شهرگرایانه** در تهیه طرح های هادی و هادی و تلاش در جهت تدوین ضوابط و معیارهای طرح متناسب با ویژگی های بومی (روستا،
- ▶ ۱۲- بهره گیری از ظرفیت های مجامع علمی و دانشگاهی مرتبط با توسعه روستایی
- ▶ ۱۳- تأکید بر شایسته گزینی مشاوران و پیمانکاران تهیه و اجرای طرح ها
- ▶ ۱۴- تلاش در جهت هماهنگی نهادها و دستگاه های اجرایی مرتبط با تهیه و اجرای طرح ها
- ▶ ۱۵- تعیین چشم انداز آتی روستا در چارچوب اصول توسعه پایدار روستایی.

➤ طرح های روستایی

۱- طرح هادی روستایی

۲- طرح سازماندهی فضا و سکونتگاههای روستایی

مراحل تهیه طرح هادی

مرحله اول: تهیه نقشه های پایه و وضع موجود روستا

مرحله دوم: مطالعات پایه و تشخیص وضعیت

مرحله سوم: تحلیل و استنتاج از بررسی ها و تدوین چشم اندازها

مرحله چهارم: تعیین پروژه های پیشنهادی و تهیه طرح هادی

اهداف تهیه و اجرای طرح هادی

- ۱- زمینه توسعه و عمران روستاها با توجه به شرایط فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی
- ۲- تأمین عادلانه امکانات از طریق ایجاد تسهیلات اجتماعی، تولیدی و رفاهی
- ۳- ایجاد تسهیلات لازم جهت مسکن روستاییان و خدمات بهداشتی و عمومی
- ۴- ایجاد شبکه ارتباطی منظم و سازماندهی منطقی نظام توزیع خدمات در سطح روستاهای دهستان
- ۵- ایجاد زمینه بهبود وضعیت اقتصادی روستاها از طریق تسهیلات تولیدی، اشتغال و ارتقا درآمد روستاییان
- ۶- هدایت وضعیت فیزیکی (کالبدی) روستا

